

Mõtletage, mida tarbid!

Infoleht keskkonnasõbrale

Juuni 2021

FOTO: MAILIIS OLLINO, PÄRNU POSTIMEES

Romek Kosenkranius
Pärnu linnapea

Kümmekond aastat tagasi korraldasid keskkonnaaktivistid kuumal suvepäeval Pärnu keskrahnas prügikogumise võistluse. Mõõduvõtu täpne eesmärk oli korjata aja peale liiva seest suitsukonisid. Eeskätt lastele suunatud võistlus tekitas väikeses rannalistes suure hasardi ning stardivile järel ei kulunud kugi palju aega, kui korraldajateni jõudsid esimesed suitsukonidest pungil kotid. Lastel on küll terav pilk ja nobedad näpud, aga et kotipaunad täitusid krimpsus suitsuotstega vaid loetud minutitega – seda oli päris jube kõrvalt vaadata.

Tollal tundus täiesti uskumatu, et Pärnu esindusranda, meie kodulinna ühte tuntumasse paika, mida väisab igal aastal tuhandeid külalisi, jäetakse liiva alla ja peale nõnda palju konisid! Liiva vaala vaadates konide lasu esimese hooga ei märganudki. Kui aga terasemalt silmitseda, tabas pilk neid kõikjal: rannalinade, riietus-kabiinide ja pinkide kõrval, rääkimata veepiirist või prügikastide ümbrusest. Suitsetajad kasutasid rannaliiva tuhatsoosina ja see on hirmutav!

Suitsuots ise väike, aga kahju suur

Alates 2014. aasta 1. juunist on Pärnu keskrahnna liivaalal suitsetamine keelatud. Sellele sammule eelnes hea mitu aastat poliitilist debatti ja avalikku selgitustööd. Otsus ei sündinud kergelt ega üleöö, kuid mul on ääretult hea meel, et me Eestis esimestena selle – toona paljudele üsna radikaalsena tundunud – uuenduseni jõudsimise. Kas suitsetamise keeld liivaribal on tubakatooteid täielikult Pärnu peamisest supelrannast välja tõrjunud? Seda kindlasti mitte, aga pisutki puhtama hoiab suitsuveno sotsiaalne surve plaazi ja Pärnu lahe küll.

Olgugi et suitsukoni on pea olematu kaalu ja mahuga jääde,

on sel tillukesel prügipudemel loodusele tohutu mõju. Suitsukonisid peetakse üheks maailma suurimaks prügi probleemiks. Umbes kuuest triljonist igal aastal suitsetatud sigarettist jõuab 4,5 triljonit sigarettifiltrit loodusesse. Üks suitsukoni võib mürgitada kuni 1000 liitrit vett, sigarettifiltrid on tunnustatud maailmamere de kõige suuremaks reostajaks.

Suitsujäänukid pole muidugi ainsad, mis Pärnu lahes ja sealt edasi mujale Läänemere jõudes elukeskkonda saastavad. Paraku ohustavad loodust teisedki saastajad ja neid seob üks omadus – nad on inimese põhjustatud.

Tulevikus ujume prügimeres?

Plast on suitsukonide kõrval teine põhiline kurjajuur, mis maailmamere reostab. Plastjätmed tapavad üle maailma umbes 100 000 mereeloota aastas, lisaks miljoneid linde ja kalu. Nagu sigarettifiltrid, on ka plastikaat äärmiselt kehvast lagunev materjal. On välja arvatud, et plastiku lagunemiseks kulub vähemalt 400 aastat ning teada on seegi, et enamus ookeanides hulpivatest plastjätmetest jõuab sinna rannikult ja jõgedest, mitte laevadelt.

Merevee puhtusele juhib tähelepanu ka Pernova hariduskeskuse igasuvine teavituskampaania „Hoiad merd!“, mis sai alguse kuue aasta eest ajendatuna murest Läänemere-äärsete rannaalade ja parkide pärast. Kampaania soovib panna inimesi mõtlema, kuidas vähendada oma ökoloogilist jalajälge ning suunata rannaliste tähelepanu keskkonnale, kuhu nad on tulnud aega veetma.

Jätkuna „Hoiad merd!“ kampaaniale püstitati eelmisel suvel Pärnu randa suur Prügikala-nimeline skulptuur. Prügikala oli täidetud nende enim levinud jätmetega, mida inimesed endast Pärnu randa maha jätavad. Kasvavad prügikogused, eelkõige just segapakendite aina laialdasem

levik, on rannaalade jaoks tõsine probleem, sest prügistumine mõjutab oluliselt ka mereelustikku. Ainuüksi Pärnu keskrahnast viiakse igal aastal ära kuni 14 tonni prügi! Prügikala saame Pärnu rannas näha sel suvelgi.

“

On välja arvatud, et plastiku lagunemiseks kulub vähemalt 400 aastat ning teada on seegi, et enamus ookeanides hulpivatest plastjätmetest jõuab sinna rannikult ja jõgedest, mitte laevadelt.

Muutus algab meist kõigist

Täna enam vaid mõtlemisest või jutust ei piisa. Vaja on tegusid.

Pärnakas Raimo Pull, kes on võtnud südameasjaks koristada oma kodulinna inimtekkelisest prügist, rääkis mullu, et suutis Pärnus ainuüksi 600meetriselt rannajoonelt ära ko-

ristada 1,3 tonni prügi – peamiselt pakendeid, taarat, autorehve, vanu kalastusvahendeid. Eelmise aasta suveks oli ta puhtaks kasinud umbes kümme kilomeetrit rannajoont, kust enda hinnangul korjas kokku pea 2000 viinapudelit (*sic!*).

Eestist alguse saanud maailmakoristusaktioonid on suurepärase näide sellest, kuidas koostegemise jõul annab korda saata suuri asju. Vabatahtlik Raimo Pull on aga hea näide kinnitamaks, et mägede – kasvõi prügimägede – liigutamiseks ei ole vaja rahvamasse ning ka üks inimene saab parema ja puhtama keskkonna nimel palju ära teha.

Nii et kui järgmine kord poodi, välja sööma või Pärnu randa puhkama lähed, siis palun mõtle: ma ei ole siin maailmas ükski, iga minu valik ja tegu mõjutab ka teisi! Jäta näiteks kilekott kaupluses võtmata ja pane rannapäeva söök ühekordse plastikaatkoti asemel korduvkasutatavasse võileivakarpi. Joogipudel täida rannas tasuta puhta kraaniveega mõnes Pärnu Vee veepüstikus.

Maailmaparandamine algab ennekõike iseendast ja sellega alustamiseks pole palju vaja.

Mõtlemise, mida tarbid!

Infoleht keskkonnasõbrale

Kampaania „Hoia merd!“ paneb kaasa mõtlema, kuidas vähendada oma ökojalajälge

Keskonnateemaline teavituskampaania „Hoia merd!“ sai alguse kuus aastat tagasi murest Läänemere-äärsete rannaalade ja parkide pärast, mis suvel teenivad kümneid tuhandeid sise- ja välituriste. Pernoova loodusmaja algatatud kampaania paneb randu külastavaid inimesi kaasa mõtlema, kuidas vähendada oma ökoloogilist jalajälge nii lokaalsel kui ka globaalsel tasemel.

Tänavu on kuues suvi, mil teavituskampaania „Hoia merd!“ suunab oma tegevustega inimeste tähelepanu Läänemerega seotud keskkonnaprobleemidele. Kampaania raames püstitatakse randa telk, kus huvilised saavad Pernoova hariduskeskuse õpetajate juhendamisel teada uut mere, selle asukate ja probleemide kohta, osaleda keskkonnalaastest mängudes, meisterdada ning teha elulisi katseid. „Hoia merd!“ tegevustes on oodatud kaasa lööma igas eas huvilised.

Igal nädalal on fookuses erinevad looduse ja keskkonnaga seotud teemad. Tänavu keskendutakse võõrliikide esinemisele

“

Külastajaile on suurt huvi pakkunud elulised katsed, kus uuritakse binokulaarmikroskoobi all näiteks mikroplasti levikut vees, merevee soolsust või liiva. Samuti pakuvad keskkonnahoidu soovivaid teadmisi harivad jututoad, põnevad temaatilised mängud ja meisterdamised ning tööraamat „Loodusmajaga loovalt looduses.“

Läänemeres ning küsimusele, kas uute liikide tulek on merekeskkonnale pigem kasuks või tekitab see loodusele uusi väljakutseid. Räägitakse merevee puhtusest, rannaliivast, mereprügist – kõik need teemad on omavahel seotud. Külastajaile on suurt huvi pakkunud elulised katsed, kus uuritakse binokulaarmikroskoobi all näiteks mikroplasti levikut vees, merevee soolsust või liiva. Samuti pakuvad keskkonnahoidu soovivaid teadmisi harivad jututoad, põnevad temaatilised mängud ja meisterdamised ning tööraamat „Loodusmajaga loovalt looduses.“

Mitmete aastate jooksul on „Hoia merd!“ kampaaniast saanud osa üle 410 000 inimese. Pärnu rannas toetab kampaania sinilipu märgiga seotud keskkonnahariduse teavitustööd. Varasematel aastatel on kampaaniat ellu viidud lisaks Pärnule mitmetes Eesti väikerandades ja mereäärsetes parkides. Sellel suvel on „Hoia merd!“ tegevusi kutsutud ellu viima Kuressaare, Tallinna ja Hiiumaa randades ning töötubadena eriuuritud. Muide, kampaaniaga hõivatud ning kaasatud rannad on täna saanud edukateks sinilipu väärilisteks randadeks.

„Hoia merd!“ kampaania on pälvinud keskkonnahoidlike haridustegevuste konkursil „Keskkonnakäpp“ tiitlid „Kogukonna kaasaja 2020“ ja „Rahvalemmik 2020“. Lisaks on „Hoia merd!“ sõnumi kandepinda laiendatud erinevate meediatgevuste ja teavitusbanneritega rannaaladel. „Hoia Merd!“ projekti toetab Pärnu linnavalitsus.

„Hoia merd!“ programm 2021

Sellel aastal on Pärnu rannas ootamas taas sisukas „Hoia merd!“ programm. Ootame juulikuul vältel igal neljapäeval ja reedel nii linnaelanikke kui ka turistide osa saama tegevustelgi teemadest!

1.-2.07 Võõrliigid Läänemeres. Sõbrad või vaenlased?

8.-9.07 Liiv – kellele ja milleks? Kas lõputu varu või defitsiit?

15.-16.07 Läänemere vesi. Mida saan teha puhtama mere heaks?

22.-23.07 Läänemere kalad. Kuidas tunnevad Läänemere elanikud end oma kodus?

29.-30.07 Prügi meie ümber, kuidas anda sellele uus elu? Tegevused telgis kell 15–18.

Tule leia „Hoia merd!“ telk rannapargis laste mänguväljaku kõrval! Kogu programm on osalejatele TASUTA!

Juba teist aastat „maandub“ Pärnu rannas hiiglaslik prügikalaskulptuur

Juuni alguses püstitatakse Pärnu rannaliivale kümne meetriine ja 2,5 tonni kaaluv Prügikala, mille eesmärk on tõsta esile mereprügi probleemi nii Pärnu rannas kui ka terves maailmas. Metall- ja plastpudelitega täidetud installatsiooni eesmärk on panna vaatajad mõtlema, mida me tarbime ja endast loodusesse maha jätame. Kasvavad prügikogused, eelkõige just segapakendite aina laialdasem levik, on rannaalade jaoks tõsine probleem, sest prügistumine mõjutab oluliselt ka mereelustikku. Ainuüksi Pärnu keskranast viiakse igal aastal ära kuni 14 tonni prügi.

Prügikala küljes on eneseharimiseks põnevad, ent kurvaks tegevad faktid ja info ettevõtmise kohta. Paraku ei piisa inimeste käitumisharjumuste muutmisest enam kaudsetest suunamistest, vaid

vaja on jõulisemat meeldetuletust, mis avaldaks mõju siin ja praegu. Just seda Prügikala ongi.

Metallvõrgust Prügikala valmistas osatühing Metallitöökoda. Kalaskulptuuri aitas sorteeritud prügiga täita osatühing Paikre. Prügikala maabus Pärnu rannas esmakordselt eelmise aasta augustis ja pälvis palju tähelepanu. Prügikala jääb Pärnu randa suve lõpuni.

FOTO: TRIIN TANG

FOTO: ÜLO SOOMETS, Pernoova HARIDUSKESKUS

Meres hulbib ligi kolmsada liiki prügi!

Aprilli lõpus avaldas keskkonnaministerium Euroopa Komisjoni eestvedamisel üle vaadatud mereprügi uuringute tulemused, kust selgus, et meredes leidub 281 liiki prügi ehk ligi üheksa korda rohkem kui erinevaid kalaliike Läänemeres. Soome lahe kui Läänemere prügistatuma merepiirkonna randadel võib kohati leida kuni 270 prügieset iga 100 meetri kohta.

Keskkonnaministeriumi merekeskkonna osakonna juhataja Rene Reisneri sõnul on iga ökosüsteemi kirjeldamise üheks oluliseks näitajaks liikide arvukus, ent intensiivse reostamise taustal oleme jõudnud olukorda, kus peame ka meredes andma hinnanguid erinevate prügilike alusel. „See on kahjuks paratamatu, ent siiski vajalik teadmine, sest aitab paika panna meetmed prügi vähendamiseks meres. Teades erinevaid liike saame luua otsesed seosed prügi tekkeallika ja levikuteedega ning sekkuda prügi tekke vähendamiseks ja leviku piiramiseks.“

Mitmed globaalsed uuringud on hinnanud, et kui me ei suuda kohe ohjeldada prügi merre jõudmist, on meil mõnekümne aasta pärast meres koguseliselt plastikut rohkem kui kala. „Kurva tõdemusega peab nentima, et juba praegu on meil meredes erinevaid prügilike rohkem kui kalaliike,“ lisas Reisner. Merre võib sattuda igasugune prügi, alustades klaaspudelitest ning lõpetades tekstiili- ja meditsiinijäätmetega. Peamine prügi merre sattumise põhjus on halb jäätmekäitlus maismaal. Valdav osa mereprügist koosneb plastist, mis laguneb keskkonnas väga aeglaselt.

„Huvitaval kombel ei pruugi mõni uus biolagunev plast meres üldse laguneda. Need tooted on mõeldud lagunema komposteerimisjaamas, kus on selleks vajalik temperatuur. Jahedam merevesi pärsib nende toodete lagunemist ning need lagunevad vaid väikesteks mikroplasti osakesteks,“ selgitas Reisner. Mikroplasti mereveest kättesaamine on tema sõnul tohutu väljakutse.

“

Peamine prügi merre sattumise põhjus on halb jäätmekäitlus maismaal. Valdav osa mereprügist koosneb plastist, mis laguneb keskkonnas väga aeglaselt.

PERNOVA
HARIDUSKESKUS

Pernoova Hariduskeskus

Mõtletage, mida tarbid!

Infoleht keskkonnasõbrale

Plastidieedi kampaania toob välja plasti varjatud ohud tervisele ja keskkonnale

Puutume iga päev kokku väga paljude erinevate kemikaalidega, näiteks hambapastas, šampoonis, riietes, mööblis ja mänguasjades. Kas need kemikaalid on ikka ohutud meie tervisele ja keskkonnale? Mais ja juunis Euroopa 14 riigis toimuv kampaania „Plastidieet: plasti varjatud ohud meie tervisele” tutvustab igal nädalal erinevaid tootegruppe, kus plasti tarbimine võib meie tervisele kõige suuremat kahju avaldada.

Plastid ja neis sisalduvad lisandid on kõikjal meie igapäevaelus, kuna plaste on mugav kasutada ja need on odavad. Tootmise käigus lisatakse plastidele kemikaale, et saavutada soovitud omadusi, nagu näiteks paindumus, vastupidavus, värvipüsivus, läbipaistvus või tulekindlus. Ent sellel mugavusel on oma hind. Keemilised lisandid võivad plasttoodetest aja jooksul lekkida ja kahjustada inimesi ning keskkonda.

„Kuigi toodete ohutuse eest peavad vastutama tootjad ja importijad, on tarbijatel väga oluline roll oma valikutega turul olevat tootevalikut mõjutada. Kui kasvab nõudlus vähem ohtlike aineid sisaldavate toodete vastu, on tootjad ja importijad sunnitud sellele reageerima. Seega tasub hoolega mõelda, mida tarbime,” ütleb kampaania Eesti partneri, MTÜ Balti Keskkonnafoorumi kemikaaliekspert Heli Nõmmsalu.

Ta lisab, et mõned ained, mida plastile selle kasulikuks muutmiseks lisatakse, on keemiliselt sarnased inimeste loomulike hormoonidega, mis kontrollivad enamikku meie kehas toimuvatest bioloogilistest protsessidest, sealhulgas nälga ja kaalutõusu. Hormoonsüsteemi kahjustavad kemikaalid nagu ftalaadid, BPA, broomitud leegiaeglustid ja PFAS ühendid häirivad hormoonsüsteemi, käitudes nagu endogeensed hormoonid ja blokeerides hormoonireseptoreid. Eriti kahjulikud on nad sellistel olulistel arenguperioodidel nagu raseduse kriitiline faas (loote arengufaas), imikuiga, varane lapseiga ja noorukiiga.

Teemad: tekstiil, sport, kodune elu, mänguasjad, toit ja bioplast

Igal nädalal keskendub kampaania ühele valdkonnale: tekstiilile, spordile, koduaktsessuaaridele, mänguasjadele, toiduga kokkupuutuvatele materjalidele ja bioplastile. Kampaania eesmärk on tõsta tarbijate teadlikkust plastiga seotud ohtudest ning muuta tarbijakäitumist plasttoodete vähendamiseks. Kampaania ei juhinda

du ainult plastikoguste vähendamisest, vaid keskendub materjali koostisele ning toetab teadlikke valikuid ja ohutut kasutamist õiges kontekstis.

„Oleme kõik näinud pilte ja kuulnud lugusid plastireostusest ookeanides, plastprügist delfinide kõhus, mikro- ja nanoplastist, kuid väga vähesed teavad, et lisaks sellele ohustavad plastesemed neis leiduvate ohtlike ainete tõttu ka meie tervist,” selgitab Balti Keskkonnafoorumi juhataja Kai Klein. „Tänapäeva maailmas ei ole võimalik hormoonsüsteemi kahjustavaid kemikaale täielikult vältida, aga tarkade valikutega saame oma kokkupuudet nendega vähendada.”

Kahjulikud võivad olla riietes kasutatavad kemikaalid, näiteks värvid ja pleegitusained. Rõivatööstuse kiire kasvuga on sünteetilistest kiududest riided muutunud järjest populaarsemaks ja moodustavad juba 70 protsenti kõigist rõivastest! Kõige tavalisemad kiutüübid on polüester, polüamiid, elastaan ja polüakrüül. Bakterite tapmiseks ja higilõhna tekke ärahoidmiseks kasutatakse näiteks nanohõbedat ja muid biotsiide, mille eesmärk tundub atraktiivne, kuid võivad riidest välja leostuda ja keskkonda kahjustada. Samuti sisaldavad paljud spordivahendid suures koguses plastiliseid, et tagada nende paindlikkus või vastupidavus. Kahjulikud ained võivad eralduda kasutamisel või imenduda läbi naha treeningu ajal, kui meie ainevahetus kiireneb, hakkame higistama ning

Kampaania ei juhinda ainult plastikoguste vähendamisest, vaid keskendub materjali koostisele ning toetab teadlikke valikuid ja ohutut kasutamist õiges kontekstis.

selle käigus eraldab, aga ka imab meie suurim organ nahk keemilisi aineid intensiivsemalt. Ka paljud kodus olevad plasttooted sisaldavad kahjulikke lisandeid, mis eralduvad meie sissehingatavasse õhku. Eriti ettevaatlik tasub olla vanade mänguasjadega, mis sisaldavad sageli kahjulikumaid lisandeid kui uued tooted. Ja ka toiduga kokkupuutuvates materjalides, nagu plastkarbid ja toidukile, leiduvad lisandid võivad lekkida toitu või jooki, mida hiljem tarbime. Plasti on palju nii-öelda piasjades, mida me esimese hooga ei pruugi märgatagi, kuid kindlasti on turvalisem kasutada metallist tõmbeluku ja puidust nõõpidega rõivaid, naturaalsest nahast püksirihma ning väärismetallist ehteid plastist kõrvarõngaste ja käevõrude asemel.

Lisaks neile viiele valdkonnale käsitletakse sügavamalt ka bioplastide teemat. „Tänapäeval on enamik plasti toodetud fossiilkütustest. Mõnel juhul on olemas taimisel toorainel põhinevad alternatiivid nagu bioplast või puuvill sünteetilise riide asemel. Need alternatiivid võivad olla kliimasäästlikumad kui fossiilkütustest tehtud tooted, aga sageli on nendega seotud samad probleemid, mis traditsiooniliste plastide puhul. Need võivad sisaldada hormoonsüsteemi kahjustavaid lisandeid ja neid võib olla keeruline ringlusse võtta,” selgitab Nõmmsalu.

„Kuidas saame ennast ohtlike ainete eest kaitsta? Igal võimalusel tuleks eelistada looduslikke materjale, nagu puidust hantlid ja mänguasjad, klaasist või metallist jooginõud, puuvillast, siidist ja linasest rõivad. Paljude plastist esemete pakendi avamisel tuleb sealt tugevat lõhna. See on esimene märk, et ostetud esemed

Kuidas kaitsta end plasti ohtude eest?

„Kuidas saame ennast ohtlike ainete eest kaitsta? Igal võimalusel tuleks eelistada looduslikke materjale, nagu puidust hantlid ja mänguasjad, klaasist või metallist jooginõud, puuvillast, siidist ja linasest rõivad. Paljude plastist esemete pakendi avamisel tuleb sealt tugevat lõhna. See on esimene märk, et ostetud esemed

KES VASTUTAB?

Miks peaksid tarbijad mõtlema ohtlike ainete peale – kas see pole mitte valitsuse ja ettevõtete vastutus? Kas valitsus ei peaks meid kaitsma, keelustades ohtlikud ained? Kas ettevõtete kohustus ei ole tagada, et turul ei oleks ohtlike ainete sisaldavaid tooteid?

Valitsused töötavad ohtlike ainete keelustamise nimel, kuid edasiminekuks on aeglane, sest vastutustundlikud õigusaktid peaksid tuginema võimalike ohtlike ainete põhjalikule hindamisele. Õigusaktid edenevad aga veelgi aeglaselt, kui ei tuvastataks võimalikke ohtlike aineid ja materjale ning ei seataks kriteeriume varases staadiumis. Keemiaohutuse maailmas lahendavad tänased seadused eilseid probleeme ja ettevõtjad tuginevad tihti eilsetele teadmistele. Aga miks oodata, kuni aine keelustatakse? Miks mitte kõrvaldada see oma elust juba praegu?

Ettevõtted peaksid järk-järgult loobuma ohtlike ainete oma toodetes ja seda ka tehakse. Saame valida ettevõtte, kes on ohtlike ainete asendamisel eestvedaja, või mahajääja, kes ei tee midagi enne, kui seadusandjad teda sunnivad. Eestvedajaid eelistades anname neile konkurentsieelise, muudame turgu ja saame endale samal ajal tervisesäästlikuma elu. Muutuste saavutamiseks peame töötama mitmel rindel ja tegema kõik koostööd. Iga väike samm on oluline ja kõik saavad muutustele kaasa aidata!

võivad sisaldada ohtlike aineid ja seega tuleks neid enne kasutamist tuulutada. Kuid kõige olulisem on mõelda juba enne ostu sooritamist – kas mul on seda asja tõesti vaja?” annab Klein nõu. „Ole ise aktiivne – plasttoodete ostmata jätmine saadab turule väikese, aga selge signaali, et vaja on muutust!”

Kindlasti tasub vältida plastmänguasju ja muid plastist esemeid, mis on tugeva lõhnaga või kleepuvad. See viitab, et ilmselt on kasutatud mõningaid ohtlike aineid, näiteks ftalaate. Hea oleks lasta uutelt plastesemetel, nagu näiteks mänguasjad ja mööbel, enne kasutamist lahti pakitult väljas mõni päev seista – selle aja jooksul lendub osa ohtlike aineid. Muide, potentsiaalselt kasutatatakse kahjulikke aineid rohkem pehmetes plasttoodetes.

Üleeuroopaline kampaania „NonHazCity Plastidieet” – plasti varjatud ohud meie tervisele – algas 3. mail ja lõppeb 13. juunil. Kampaania on 2021. aasta Euroopa roheline nädala ametlik partneriüritus ning see toimub Eestis, Soomes, Prantsusmaal, Saksamaal, Kreekas, Lätis, Leedus, Poolas, Portugalis, Serbias, Rootsis ja Venemaal.

Soovid veel lugeda plasti varjatud ohtude kohta? Külasta veebilehte <https://thinkbefore.eu/et/plastidieet>.

MTÜ Balti Keskkonnafoorum

Rakendus Scan4Chem aitab saata tootjatele ja jaemüüjatele teabenõude toodetes sisalduvate väga ohtlike ainete kohta. Anname üheskoos tootjatele teada, et ei soovi tarbida tooteid, mis sisaldavad ohtlike aineid.

Kuidas rakendus töötab?

Skanni rakendusega toote triipkood ning saada tootjale päring tootes leiduvate ohtlike ainete kohta. Kui esitad teabenõude, saab tootja e-kirja ja peab sellele 45 päeva jooksul vastama.

Mõtlet, mida tarbid!

Infoleht keskkonnasõbrale

Vabatahtlikud on Pärnu jõe äärest ja randadest korjanud poolteise aastaga ligi kümme tonni prügi

Põlise pärnumaalase Raimo Pulli eestvedamisel on vabatahtlikud veidi enam kui poolteist aastat puhastanud sügiseti ja kevaditi Pärnu jõega piirnevaid alasid ning mereäärt, kogudes selle ajaga kokku kuni kümme tonni prügi.

Kehakultuuri eriala õppinud Raimo on koos elukaaslasega kirklikud surfajad ja SUP-lauaga sõitjad. „Kooli ajal tegelesin aktiivselt sõudmisega ning üldse on veega seotud spordialad mu lemmikud. Kui aga liikuda palju looduses – mere ääres ja mere peal ning jõe ääres ja jõe peal –, hakkab paratamatult silma, kuidas prügi aastaid vedeleb ning seda iga aastaga juurde lisandub. Ja nii kurb on vaadata, et keegi ei tegele sellega ning kedagi nagu ei huvitaks.

Mees tunnistab, et tegelikult püüdis ta alguses ajada prügi-koristamise teemat omavalitsuse kaudu, kuid e-kirjade vahetamine ja neile vastuste ootamine läks lõpuks nii pikaks, et see tundus juba koomiline. „Bürokraatiasinad on võimsad, kuigi prügikoristamine on ju tegelikult väga aktuaalne teema. Sain aru, et kui soovin, et midagi muutuks, siis on lihtsaim viis ise midagi ära teha. Siis näed tulemust ja oluliselt kiiremini. Aga loomulikult ei teeks ma üksinda midagi ära ja vajasin abiväge.”

Nii kuulutas Raimo Facebookis ja surfiklubides, et otsib mõttekaaslast, kes tahaksid oma käe külge panna ja koristama tulla. Alustatud sai 2019. aastal, pikal ja venival sügisel, kus lund ega jääd polnud ning mererannas ja jõe ääres jalutades paistis prügi väga hästi silma. Ta tõdeb, et ega kõike prahti saagi kätte, kuid tasapisi koristamine on ikka parem kui mitte midagi.

„Mullu korjasime küll Pärnu jõe äärest meeletu koguse prügi! Saan aru, et see võib tunduda väike probleem, eriti nüüd, kui vabatahtlikud on suure osa radade juures silmahakkavast prahist ära korjanud, kuid selle hulk ju kasvaks iga päevaga, kui sellega ei tegele. Ja ükskord jõuab see kõik niimoodi merre, mis ei ole üldse tore,” räägib Raimo. „Jälgin ka välismaal toimuvaid aktsioone – näiteks kuidas Hawaii rannikuid koristatakse ning sealt sadades

tonnides prügi kokku korjatakse. Nad näevad tohutult vaeva oma randade puhta hoidmisega, et nende sissetulek turismist ei kaoks ja saarestik endiselt oleks külastajate jaoks atraktiivne sihtkoht. See peaks olema meile suureks eeskujuks, et ka meie jõeäär ja rannik püsiksid puhtana!

Enamik prügi tuleb kohalikest

Pärnu jõe ääres ja metsades mängitakse tihti geopeitust ning Raimo sõnul on tal iga kord piinlik, kui geopeituritelt tuleb kommentaare, kui kole ja prügi täis see Pärnumaa ikka on. „See ei ole ju turistide tekitatud! Enamik tuleb meie enda kohalikest inimestest, näiteks jäetakse palju prügi maha harrastuskalurite poolt. Oleme tähendanud, et nende „komplekt” on kala söödapakend, enda söögipakendid ning viina- või õllepudel. Selliseid komplekte oleme üles korjanud kümneid ja kümneid. Väga nukker.”

Alguses mõeldi koos teiste vabatahtlikega pikalt, et kust ilmuvad kõrkjatesse ja jõe äärde väikesed penoplastitükid. Nüüd on selge: jällegi harrastuskalapüüdjatelt, kes talvel külma ilmaga panevad istumise alla sooja hoidva vahtpolüstüreeni tükikesse ning jätvavad selle hiljem endast maha. Ja siis veel need niinimetatud „tontvõrgud”, mis kalastajatel käest läinud ja mida üles ei otsita. Sageli on seal sees surnud kalad, aga kahjuks ei tulla selle peale, kui suurt kahju võivad omaette ulpivad võrgud loodusele teha.

Üks kord aastas toimuv „Teeme ära!” aktsioon on liiga vähe

Raimo hinnangul peaks koristusaktsioone tegema rohkem kui kord aastas. „Meie käime oktoobris-novembris enne lume tulekut, kui rohelus on kadunud, ilmad niisked ja vihmased ning prügi hakkab hästi silma. Kevadel on hea aeg enne rohuliblede tärkamist, nii märtsis-aprillis,” soovib ta neile, kes ei ole veel oma kodukoha puhtaks tegemisele kaasa aidanud, aga plaanivad seda teha. „Oleme tänaseks kogunud kokku kümme tonni prügi – see on tegelikult meeletu kogus, eriti kui arvestada, et suurem osa prügist on kile, taara, pakendid ja penoplast ehk väikesed ja kerged asjad. Poolteise aasta jooksul oleme nii-öelda raske- mat prügi ehk rehve korjanud kokku umbes 40 ringis, mida õnneks on vist suhteliselt vähe, niipalju kui teiste vabatahtlike kogemusi olen kuulnud. Ja mõõblitükke ei jäta pärnakad samuti õnneks jõe äärde.” Ta meenutab eelmise aasta detsembri koristustalguid, kui Niidu aasalt õnnestus kolme tunniga kokku korjata 1,4 tonni sinna mittekuuluvaid asju. Ja Tammistelt vana sillani kogusid vabatahtlikud kolme aktsiooniga kuus tonni prügi, mis teeb umbes tonni ühe kilomeetri peale!

Pärnu linnavalitsuse keskkonna ja heakorra peaspetsialisti Marve Virunurme arvates on Raimo oma tegevusega näidanud head kodaniku eeskju. „Minu jaoks oli väga üllatav kuulda, et meil siin Pärnus on üks aktiivne noormees, kes on omaalgatuslikult võtnud ette avalike alade koristamise ja kelle innustusel on käised üles käärinud mitmed teisedki vabatahtlikud keskkonnasanitarid. Raimo ise pole kunagi soovinud tähelepanu ega läinud rämpsu üles korjama seepärast, et silma paista. Ta on juhitud pühimõttest: kus viga näed laita, seal tule ja aita. Suur tänu sulle, Raimo!” ütleb Virunurm.

Tema sõnul on loodusest kokku korjatud inimtekkeline risu otsekui mitmepäine lohe – kui mõni koht on korra puhtaks saanud, siis juba mõne aja pärast on kellegi käsi samasse kohta taas midagi maha poetanud. „Kindlasti on täna olukord palju parem kui aastate eest, aga meil on veel pikk tee minna. Ma väga loodan, et Raimo-suguste vabatahtlike mõtte- ja käitumisviis saab ühel hetkel valdavaks ning inimesed mõistavad, et elukeskkonna hea käekäik ei sõltu kellestki teisest, vaid minust endast. Sest reostades keskkonda, kus elame, reostame ju iseenastki,” sedastab Virunurm.

Pärnu linn toetab vabatahtlike töökinnaste ja prügikottidega ning tellib prügikonteineri kokkulepitud kohta kokkulepitud ajaks.

Raimo sõnul on kahju, et näiteks kesklinnas on linnal olemas küll ressursse lillepeenarde ja haljastuse jaoks, ent prügikorjamiseks oluliselt vähem. „Sõites üle vana silla, on näha, kuidas tuul ja tõusuvesi on prügi kõrkjatesse toonud ning keegi ei tegele sellega. See on nii kurb. Leian, et vabatahtlikud võiksid tegeleda nende kohtadega, kuhu omavalitsuse käsi ei ulatu, näiteks Tammiste mets ja jõekaldad. Kesklinna koristamine võiks kuurortlinnas, kus turisimiga raha teenitakse, ikka paremini organiseeritud olla. Aga samal ajal olen õnnelik, et on olemas need ligi 40 inimest, kes panustavad meie loodusesse ja elukoha puhtamaks saamise. Olen kõigile vabatahtlikele tänulik, et nad on olnud nõus öla alla panema, sest üheskoos jõuab palju rohkem!”

“Niidu aasalt õnnestus kolme tunniga kokku korjata 1,4 tonni sinna mittekuuluvaid asju. Ja Tammistelt vana sillani kogusid vabatahtlikud kolme aktsiooniga kuus tonni prügi, mis teeb umbes tonni ühe kilomeetri peale!”

“Olen kõigile vabatahtlikele tänulik, et nad on olnud nõus öla alla panema, sest üheskoos jõuab palju rohkem!”

Infolehe koostajad: Pärnu Linnavalitsus, Pernova Hariduskeskus, MTÜ Balti Keskkonnafoorum